

Ukrudt og ukrudtsbekæmpelse på kirkegården

af Hans Larsen.

Er en mælkebøtte ukrudt? De fleste vil svare ja. Er valmuen ukrudt? Her bliver svaret vanskeligere. Planten dyrkes i landbruget og er en ret givende afgrøde, her altså en kulturplante. Vi finder den også i stauedebedet, her altså en prydblade. Vi finder den også på kirkegårdsdiget, her begynder vi nok at dele os i anskuelse, men smuk er den, det er mælkebøtten også, men der er så mange af dem, det er måske derfor, vi er så raske til at sige »ukrudt«.

Georg Noyé, institut for ukrudtsbekæmpelse siger: »Vilde planter kan først defineres som ukrudt, når de generer en afgrøde eller de rent æstetisk generer mennesker«.

Indenfor kirkegårdsområdet kan vi helt se bort fra den første definition. Hvornår en plante æstetisk generer mennesker er svært at definere, hvad der generer den ene begejstrer den anden.

Uanset på hvad side af æstetikken vi befinder os, kan vi ikke se bort fra at utallige af vore vilde vækster er forsvunden fra den danske flora. I dette århundrede, altså i vor tid, skulle flere arter være forsvunden, end der forsvandt fra Jesu fødsel til år 1900, vi er virkelig effektive.

Hvad er årsagen?

Et mere effektivt landbrug, gartneri og skovbrug. Rationalisering indenfor disse områder er nødvendige, det er muligheden for at overleve, det drejer sig om. Konkurrencen på pris og kvalitet er benhård, den menneskelige arbejdsindsats skal skæres ned, for at der kan konkurreres på prisen. Alternativet bliver brug af tekniske og kemiske hjælpemidler. Det går ud over de svage, dem der ikke er inviteret, de vilde, ukrudtsplanterne.

Glemmes må det dog ikke, at bag disse effektive jordbrugere, står en stab af erfarne rådgivere med stor ekspertviden, hver på sit felt.

Effektivitetsræset har desværre bredt sig fra det producerende jordbrug, langt ind i det æstetiske, boligselskabernes friområder, parker og kirkegårde. I disse områder burde man først og fremmest skabe refugier for mennesker, dyr og planter. Hvor dyr og planter trives godt, har mennesket det godt, der er en sammenhæng. Samtidig er vi medvirkende til, at de svage får en overlevelsesmulighed.

Lad os feje for egen dør.

Kirkeministeriet udsendte 16-3-83 et cirkulære »Vejledning om brug af ukrudtsbekæmpende midler på landsbykirkegårde, (og om anskaffelse af hensigtsmæssige maskiner«). Vi holder os til det første, derfor sidste del i klamme.

Cirkulæret henviser til cirkulærer af 18-3-81 hvori der står »ukrudtsbekæmpende

midler må ikke anvendes på kirkegårdsdige og ved digefod. På kirkegården iøvrigt må ikke anvendes ukrudtsbekæmpende midler, der oplagres i jorden«.

I året 1984 blev der foretaget provstesynd på to kirkegårde, der lå nær hinanden i en meget stor kommune. Den ene kirkegård var kemisk ren, bogstavelig, for ukrudt. Den anden ikke »kemisk« ren, men vel vedligeholdt manuelt. Kirkegård 1 fik i synsprotokollen prædikatet »særdeles ren og vel vedligeholdt« den anden »pænt ren og vedligeholdt«.

Ak ja, det varer længe inden ministeriets cirkulærer bliver læst. Den, der havde holdt sig til ministeriets forskrifter, blev betegnet som ringere.

Hvorfor nu denne indblanden og disse pegefingre overfor menighedsrådene?

Fordi det ikke for tit kan påpeges, at vort arbejdsområde ikke er et effektivt jordbrugsområde, der skal fremvise overskud og øget udbytte til »anpartshaverne«. Vort område er, ikke mindst i denne »effektive« tid, et sted hvor der bør skabes et refugium for mennesker, planter og dyr. Selv om kirkegården primært er en begravelsesplads, er vi måske med til at lindre menneskers sorg og savn, ved at kirkegården fremtræder som en oase, en rolig plet.

»Tusind år stod Kristi kirke« synger vi. Vi har idag kirkebygninger, der er mere end 800 år gamle. De står faste og sikre, fordi skiftende generationer har brugt dem og værnet om dem, vedligeholdt dem, under kyndig vejledning ganske vist, men ikke mindst fordi mennesker med interesse og kærlighed påtog sig opgaven med at tilse og holde vedlige.

Vore kirkegårde er ligeså gamle, begravelser har været knyttet til kirken, også i tusind år. Kirkegården er ikke så uforanderlig som kirkebygningen, men alligevel har mange af vore ældste plantearter, træer, buske og urteagtige vækster, overlevet længere på kirkegårdene end andre steder, fordi kirkegården var den stille have, med livets og dødens rolige rytme.

Kirkegårdene har givet åndehuller i de tættest befolkede områder i de store byer; kun kirkegården var ukrænkelig når byggematadorerne tog fat og byggede så tæt, at selv solen forsvandt fra baggårdene.

Kirkegården forblev urørt med sine grave, sine minder, planter, dyr, fugle og sin rolige evighedstakt.

I storbyen, i købstaden og på landet, med få kilometers afstand, ligger de og gemmer minderne om henfarne slægter. Vi har råd til at værne om dem og holde dem i sømmelig stand. Ikke nødvendigvis med brølende maskiner og giftige sprøjtetåger, men på en værdig måde så kirkegården stadig bliver den stille have og et refugium for levende mennesker, dyr og planter.

Fra Jørg Zincks digt – »I begyndelsen skabte Gud Himmelen og jorden« – tillader jeg mig at citere følgende udpluk, »Hvem taler her om Gud?« sagde mennesket.

»Jeg tager fremtiden i min egen hånd«.

Det gjorde han,

og jordens sidste syv dage begyndte.

Den anden dag
døde alle fiskene i industrivandløbene,
fuglene af det pulver fra den kemiske fabrik,
der var bestemt til larverne.

Den tredie dag
visnede græsset på markerne
og løvet på træerne,
mosset på klipperne
og blomsterne i haverne. O.s.v.

Her har vi digterens fremtidssyn; måske er realiteterne ikke så langt borte, som vi tror.

Igen en af de »grønne« som vi ryster på hovedet af, ja måske men –.

Statens institut for ukrudtsbekæmpelse var meget forsigtig med at anbefale kirkeministeriet at godkende midler til anvendelse på kirkegårde.

Landsforeningen af danske anlægsgartnermestre har henvendt sig til miljøministeren og påpeget nødvendigheden af en skærpelse af giftloven.

Skovfolkene ryster og ængstes for deres skove; det er ikke alene »de grønne«, der er betænkelige, også nogle der holder hovedet koldt.

De danske kirkegårde indeholder kulturværdier af høj karat. Monumenter af stor kulturhistorisk – kunstnerisk – og personalthistorisk værdi, de bør værnes, det er høje tid.

Også bygningsværker som kampestensdiger og mure må have menighedsrådenes bevågenhed. På digerne lever endnu mange steder botaniske sjældenheder. Beskyt dem og alle de andre, så selv de mest almindelige ikke ender som botaniske sjældenheder. Mange dyr har også et tilholdssted i digerne; dyr der er uundværlige for det økologiske kredsløb, også udenfor kirkegården. Selv gange og pladser holdes let med skuffejern og rive. Det kunne jo være, at gangarealet en dag skal omdannes til græsplæne eller beplantning, det afskærer vi os fra, hvis jorden er forgiftet forinden.

Kirkegården er under offentlig forvaltning, vi er mange om at betale vedligeholdelsen. Udgifterne hviler hverken på præst, graver eller menighedsrådsformand, men på alle os der står sammen om den danske kirke og dens forkyndelse. Lad os vise, at vi har respekt for livet, også det mindste og forsvarsløse liv der gemmer sig i sprækkerne i stendiget omkring kirkegården.